

les observacions que Duarte fa sobre el context històric i lingüístic que això suposa. A la Catalunya Nova, la literatura jurídica hi arriba de la Catalunya Vella.

A l'obra hi ha una consideració que la domina bàsicament: el *Llibre de les costums de Tortosa* és exemple d'un vocabulari especialitzat de gran maturitat. No hi manquen vacil·lacions, però són sobretot de caràcter formal. Pel que fa estrictament al lèxic, no hi ha pràcticament dubtes —cosa que Duarte remarca poc; alternances com *advocat/avocat* són relativament secundàries. La pregona incidència de la tradició jurídica llatina es manifesta en la minsa presència de germanismes i d'arabismes— i som a Tortosa! Una prova més de la maduresa de què parla Carles Duarte és la capacitat innovadora en el vocabulari i en la fraseologia.

En suma, al darrer terç del segle XIII el català compta amb un llenguatge tècnic jurídic molt consistent.

Hom troba a faltar una definició o, si més no, una prova clara de posició sobre què entén l'autor per aquest nivell d'ús. No havent-hi cap al·lusió a la qüestió, el lector resta sense saber quins criteris han funcionat a l'hora d'incloure-hi o d'excloure-hi lèxic. Si no he errat els comptes, Duarte presenta 163 mots de la A a la D inclusivament dels primers cinquanta fo-

lis del manuscrit. Doncs bé, he de confessar que alguns m'han provocat dubtes sobre la conveniència de considerar-los específics; per exemple, *aigua, alberg, any, bestiar, carrer, dia*, etcètera. Potser caldria haver traçat fronteres precises —en la mesura en què això sigui possible— sobre les condicions semàntiques en la tria del vocabulari. Marcar la distància real entre el parlar jurídic i el comú.

El treball de Carles Duarte fa una anàlisi per sectors del lèxic. Tanmateix, em sembla que no s'hi consideren totes les paraules relacionades. Hauria estat útil una classificació per camps semàntics.

S'ha de dir, en canvi, que és molt correcta la manera com ens presenta els distints mots: definició, exemple, localització i informe sobre llur documentació (que en molts casos és la primera). Lexicogràficament és una obra important.

Cal felicitar el seu autor per la feina feta. I agrair-la-hi. El treball que ha confegit és una aportació substancial per al coneixement d'una part de la història de la llengua catalana, amb la qual amplia l'espai de les seves contribucions, bàsiques per a l'estudi i el coneixement del llenguatge jurídic i administratiu.

JOAN MARTÍ I CASTELL

Francesc FERRER I GIRONÈS, *La persecució política de la llengua catalana*, col. «Cultura Catalana Contemporània», 16, Barcelona (Edicions 62), 1985, 4a. ed., 308 ps., ISBN 84-297-2363-3.

La publicació d'aquest llibre ha constituït sens dubte un esdeveniment destacat. N'és una clara mostra l'acolliment que ha tingut entre el pú-

blic, que queda palès en les quatre edicions que ha assolit el llibre en sis mesos. Cal dir, doncs, que ha tingut un impacte indiscutible en l'opinió pública, que ha pogut conèixer amb aquest llibre la magnitud de l'acció agressora que les Administracions espanyola i francesa han dut a terme contra la supervivència i l'ús de la llengua catalana. Això no obstant, l'efecte polític, al qual aspira manifestament el llibre (l'autor explica a la introducció: «una de les finalitats que volem que tinguí precisament és repercussió política, perquè política ha estat la persecució i polítics han estat els mòbils que ens han impulsat a treballar-hi», ps. 5-6), no pot ser encara avaluat i és probable que aquesta valoració no es pugui fer de manera immediata perquè caldrà esperar a constatar l'ús que es fa de la documentació aportada pel llibre com a suport d'argumentació i actuació dins dels medis polítics.

Ara bé, deixant de banda el fet que el llibre és una eina per al descobriment d'una implacable i constant persecució de la llengua catalana i per al refermament de la consciència lingüística dels catalans, l'aspecte que ens interessa especialment d'analitzar aquí és la recerca que reflecteix.

Efectivament el senador Ferrer ha realitzat una recopilació i un estudi pacients d'un cos normatiu de dimensions considerables. I aquest treball s'ha realitzat buidant uns fons documentals que fins ara no havien estat examinats des d'aquesta perspectiva o només havien estat analitzats parcialment. Així, per exemple, resulten ben interessants les observacions preses de la lectura atenta dels diaris de ses-

sions del Congrés i del Senat en casos com les interpellacions de Romero Robledo de 1888 i 1889, el debat parlamentari sobre el catecisme en català de l'any 1900, la interpellació parlamentària contra Romanones de 1902, els debats al Senat i al Congrés dels Diputats a l'any 1916 i la proposició de llei del mateix any formulada per Magí Morera per donar l'oficialitat al català, els debats per a l'aprovació de l'Estatut de Catalunya de 1932, etc.

El caràcter tan complet de la documentació adduïda i examinada per l'autor dóna a l'obra un contingut científic singular, que permet d'obtenir una visió detallada i sistemàtica de l'evolució del tractament donat a la llengua catalana des dels òrgans de les Administracions espanyola —sobretot— i francesa, des del Decret de Nova Planta (en el cas de la Catalunya del Nord des del Tractat dels Pirineus) fins avui i en vessants tan diversos com l'ensenyament, la predicació i el catecisme, els documents notariais o municipals, els llibres, les representacions teatrals i el cinema, les converses telefòniques i els telegrams, les etiquetes dels productes comercials, etc.

En un treball tan ambiciós era difícil aconseguir una exhaustivitat absoluta i hi podem trobar unes petites absències (com la no referència al reglament del notariat de 30 de desembre de 1862; als treballs de la Secció Social i Jurídica del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, de l'any 1906; a l'Exposició de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona sobre l'ús de la llengua en els tribunals, de l'any 1916, o al

Decret sobre l'ús de la llengua en els tribunals, de 1933), que en tot cas esdevenen insignificants (i, a més, potser justificades en algun cas perquè la recopilació inclou predominantment les disposicions agressores, més que no pas les accions protectores) en contrast amb el gavadal d'informació aplegada.

En conjunt, doncs, es tracta d'una aportació fonamental, gairebé diríem contundent per l'abast dels testimonis aportats, al coneixement de les dimensions i de la concreció normativa de l'acció persecutòria de què ha estat objecte la llengua catalana en el darrer tres-cents anys.

CARLES DUARTE

UZEI, *Administrazioa eta Zirkulazioa*, Donostià (Euskal liburu eta kantuen argitaldaria), 1983, 686 ps., ISBN 84-7529-048-5.

UZEI, *Zuzenbidea*, Donostià (Euskal liburu eta kantuen argitaldaria), 1985, 2 vols., 406 + 770 ps., ISBN 84-759-271-2.

L'UZEI (Unibertsitate-Zerbitzueta-rako Euskal Ikastetxea) és un organisme que ha realitzat una activa tasca en el camp de la terminologia tècnica i científica en euskara. La diversitat dels camps conceptuals objecte de recull lexicogràfic per l'UZEI és realment abassegadora i la seva indiscutible transcendència només queda diluïda per la polèmica sobre el model de formació de neologismes que encara no sembla haver trobat una solució definitiva en euskara, tot i que s'han fet progressos envers la coordinació i l'entesa en aquest punt.

Les obres lexicogràfiques d'UZEI, en general volums d'una notable extensió, són preparades per equips de qualificats especialistes i es fonamenten en uns buidats previs força complets.

Ens ocupem en aquesta recensió dels volums de la col·lecció d'obres lexicogràfiques d'UZEI corresponents a *Administració-circulació i Dret*.

En el primer cas, i pel que fa a la

part d'administració, es tracta d'un recull d'equivalències euskara-castellà (320 ps.), i castellà-euskara (270 ps.) de mots i sintagmes travats (aproximadament 7.500 entrades en euskara). Quant a la part de circulació, consisteix, d'una banda, en una primera relació d'equivalències euskara-castellà-francès (40 ps.) i amb unes posteriors relacions inverses castellà-euskara (20 ps.) i francès-euskara (20 ps.) amb un total aproximat de 1.000 termes en cada llengua. Aquestes xifres ens il·lustren a bastament sobre l'esforç d'innovació terminològica dut a terme en l'elaboració d'aquest llibre.

En el segon cas, corresponent a la terminologia jurídica, l'obra és més ambiciosa i es compon de dos volums, un de diccionari d'entrades en euskara amb definicions també en euskara (330 ps.) encapçalat per una extensa introducció (17 ps.) i una important bibliografia i acabat, en apèndix, amb una mostra d'impresos administratius en euskara (70 ps.). Aquest recull de